

УДК 78.03

Олена Устименко-Косоріч

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

ORCID ID 0000-0001-9686-7626

DOI 1024139/2312-5993/2022.07-08/367-378

**ФОРМУВАННЯ ПОЛІКУЛЬТУРНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА
СВІТОГЛЯДНОЇ КУЛЬТУРИ ШКОЛЯРІВ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ
ОСНОВНОЇ ТА МУЗИЧНОЇ ШКІЛ**

На основі аналізу джерельної бази дослідження встановлено стан розробленості проблеми формування полікультурної компетентності та світоглядної культури школярів в основній та музичній школах України. Обґрунтовано, що до розроблення методики формування досліджуваного явища науковці не звертались, а існуючі статті та монографії висвітлюють лише локальний аспект полікультурної підготовки особистості. Значна кількість наукових робіт присвячено різним аспектам фахової підготовки майбутніх фахівців, а досліджень, в яких проаналізовано методичне забезпечення формування полікультурної компетентності обмаль, що й обумовило вибір теми дослідження. Доведено про потребу розроблення ефективної методики формування полікультурної компетентності школярів як обов'язкової складової їх інтелектуального зростання, в основу якої мають увійти навчальні дисципліни з музичних жанрів та форм, розвивальні курси, присвячені розвитку емоційності, артистизму, сценічності тощо.

Визначено комплекс методологічних підходів (стильовий, етнопсихологічний, етнопедagogічний, культурологічний, герменевтичний, акмеологічний та аксіологічний), на основі яких узагальнено зміст ключових понять. Доведено, що визначення ключового поняття «полікультурна компетентність» в мистецько-педагогічній поняттєвій базі не існує, що зумовило запропонувати його авторську інтерпретацію. Полікультурна компетентність – це унікальна здатність особистості, що розкриває ментальну приналежність, а також художньо-образну, естетичну та духовну ерудованість у формах пізнавальної та культуротворчої активності.

***Ключові слова:** полікультурна компетентність, світоглядна культура, засоби музичного мистецтва, основна школа, музична школа, школярі, формування, освітнє середовище, навчально-виховне середовище.*

Постановка проблеми. Дослідження життєвого періоду людини, що припадає на учнівські роки доводять, що він має специфічні психолого-вікові особливості, які знаходять свій прояв у відсутності життєвого досвіду, відкритості, сугестивності. У зазначений період відбувається активне формування фізичних та розумових здібностей людини, діяльність духовного характеру, що має інтегральний характер, переживає один зі своїх сплесків.

Аналіз наукової літератури з проблеми дозволив дійти висновку, що етнічна толерантність також проявляється через спроможність

особистості не переносити недоліки і негативні дії деяких представників певної національності на конкретних людей. Зазначено, що в процесі навчання особливу увагу необхідно звернути на розвиток саме цієї властивості. У підсумку в школярів має сформуватись загальне поняття про толерантність та про етнічну толерантність, як одну з її елементів. При цьому важливо, щоб знання ґрунтувалися на ідеях рівноправ'я серед різноманітних релігій і культур, звичаїв і традицій, що належать різним етнічним спільнотам.

Аналіз актуальних досліджень. Розвиток полікультурної компетентності та світоглядної культури особистості розглянуто в контексті художнього світосприйняття, етнокультурної ідентифікації в процесі виконавського акту, усвідомлення значущості етнокультурних цінностей і традицій (Ю. Афанасьєв, І. Бех, Н. Гуральник, Ю. Давидов, І. М. Євтух, І. Єргієв, Зіньківська, А. Куліш, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Устименко-Косоріч, А. Черноіваненко та ін.). Вивчення і розуміння художньої діяльності інших культур не тільки розширює світогляд школярів, а й сприяє кращому розумінню національної культури та усвідомленню власної ролі у якості носія культурних традицій.

Мета статті – дослідити процес формування полікультурної компетентності та світоглядної культури школярів основної та музичної шкіл засобами музичного мистецтва.

Методи дослідження. В процесі аналізу полікультурної компетентності та світоглядної культури школярів в умовах основної та музичної шкіл запроваджено: педагогічний, соціокультурний методи, а також історико-культурологічний та музикознавчий підходи.

Виклад основного матеріалу. У період модернізації соціально-економічного життя країни питання мистецько-педагогічної науки і практики набувають актуальності в контексті розвитку культури як в загальнолюдському, так і національному аспектах. Широкий спектр виховання потребує врахування історико-культурних явищ України та певних умов сучасного соціуму, що зумовлює розкриття кращих напрямків національної культури, виявлення її самобутньої унікальності, з'ясування природних зв'язків з надбанням інших суспільств-націй.

Усвідомлення і приналежність особистості до певної національності як детермінанти особистісної долі набуває значущості як для української, так і для всієї загальнолюдської культури. Національна приналежність виступає не над особистісним абстрактом,

а «потребою душі» – іманентним проявом індивідуального духу в контексті розвитку індивіда.

Означені культурологічні ідеї стійко увійшли в галузь музичного мистецтва та мистецької педагогіки, які виконують місію, за І. Ляшенко, «підтягнути і зігріти» людину безпосередньо-особистісним відчуттям і переживанням національного Опачко, 2016, с. 25). Як різновиди духовної діяльності музичне мистецтва володіють можливістю презентувати всю повноту існування в цьому світі конкретної, унікально-неповторної особистості, здатної розкрити внутрішню наповненість національно-культурного як «справжнього мовлення душі» (Там само).

З історії розвитку українського народу дізнаємося, що, з кінця ХVІІІ ст. культурне відродження нашої країни відбувалось в контексті романтичних тенденцій. Мова та мистецтво виступали ключовою етно-диференційованою ознакою та виконували централізовану системно-організуючу функцію в культурному просторі, що дозволило акцентувати увагу на важливій ролі полікультурного та світоглядного аспекту в процесі виховання школярів в умовах основної та музичної шкіл.

Система полікультурного та світоглядного виховання має невичерпний ресурс можливостей, які реалізуються шляхом усвідомлення цінностей народного (аматорського) і академічного мистецтв для розвитку національного та ціннісного ставлення молоді. Багатство і краса полікультурного духу постійно трансформуються й акумулюються в різноманітних стилях і жанрах музики. Під час усвідомлення гуманістичних тенденцій та культурних цінностей фольклорних дійств, учні отримують можливість переконатися в тому, що мистецькі канони впроваджені в усі сфери життя, діяльності, побуту і дозвілля суспільства. Мистецьке середовище спонукає до поширення серед суспільного загалу добро, істину, красу, що впливає на централізований розвиток акмеологічної та академічної культури молоді під час навчання в основній та музичній школах.

Сьогодні мозаїчна організація форм музичної культури – від академічних до масових жанрів – сприяє уникненню у школярів примітивного або однобічного художньо-стильового смаку і формує вміння виявляти колективну музичну свідомість. Специфіка «вживання» в різноманіття музичних жанрів полягає у здатності особистості розуміти соціальні «коди» сучасних мистецьких явищ. Означена особливість навчання школярів спрямована на організацію полікультурної компетентності та світоглядної культури через діалог

багатьох національних мистецьких зразків, яка корелює не тільки з плюралізмом смаку, а й з зростанням естетичного рівня особистості.

Результатом на посилене поглинення зразками високого мистецтва, ціннісних орієнтирів стало виникнення соціальної тенденції як засобу впровадження культурно-історичної спадкоємності, музика, з її здатністю передавати інтимне емоційне та особисте сприйняття інтелектуальних процесів, може виступати ефективним інструментом для предметного відтворення внутрішнього світу свідомості, віддзеркалення духовного стану. Тому усвідомлення зразків художньої творчості задля освоєння здатності розуміти, оцінювати, виконувати твори мистецтва шляхом залучення до національних традицій різних країн – важливий аспект процесу підготовки суб'єктів навчального процесу в контексті формування в них полікультурної компетентності та світоглядної культури.

У мистецькій галузі об'єднані основні змістові та формоутворюючі принципи, які розкриваються на прикладах народної творчості. За висловом О. Субботи, народні традиції складають «внутрішні показники національної унікальності мистецтва, які відбивають художній сенс життя та невід'ємні від його естетичних закономірностей» (Суббота, 2001). Тобто, національні мистецькі традиції виконують стилістично-формувальну функцію, яка спрямовує передачу духовного досвіду попередніх і наступних поколінь у межах одного суспільства-нації, етнічної спільноти, а вікові духовні ознаки формують образно-стильову форму національного походження. Означений традиційний художньо-образний контент, який розкривається засобами мистецької виразності в музичних творах, віддзеркалює специфіку художньої творчості, яка визначає їх загальнонаціональний тип.

Неперевершені можливості в процесі формування полікультурної компетентності та світоглядної культури у суб'єктів навчального процесу має фольклор та народна творчість, які різняться за сферою побутування, збереження та трансляції духовних надбань. Усна комунікація є головним інструментом передачі творів народного мистецтва, яка функціонує за схемою «уста – вуха – пам'ять – уста» (Ле Ван Тоан, 1998), що пояснює походження усної традиції музично-мовного фольклору. Слуховий і рухово-зоровий канали утворюють єдине аудіовізуальне середовище, що пояснює психологічний стан особистості в контексті «виконавець-слухач» та визначають якість музиканта-аматора. Розуміння міжособистісного діалогу не

передбачає пасивного спілкування з аудиторією, адже важливим індикатором зв'язку стає активний вплив на слухача, здатність керувати публікою, її емоційним станом, не відходячи від традиційних норм та канонів. Водночас посилюється потреба виявлення творчо-індивідуального начала, володіння виконавським апаратом, навичками, засобами музичної виразності, сценічності та артистизму. Кореляція стихійності та структурованості, емоційності та раціональності у виконанні музикантів-аматорів доводить значущість творчого акту та його процесуальності.

Усвідомлення специфіки усної традиції школярами формує важливу компоненту полікультурної компетентності в майбутній професійній діяльності засобами музичного мистецтва. Педагогічний ресурс народної творчості в процесі її вивчення полягає у формуванні умінь працювати в колективі або групі через духовне збагачення та реалізацію особистісних прагнень.

Спрямованість творчого акту на слухача уможливорює музикантам-аматорам створювати імпровізації або спонтанні композиції. У процесі виконання відомої музики виконавець може відхилятися від авторського змісту або форми композиції як результат на емоційний стан та поведінку слухача. Слухач, який несподівано вражений виконанням митця може змінювати власний емоційний стан, що дозволяє зазначити дієвість народної творчості.

До специфічних ознак народної творчості ми віднесли:

- ✓ варіативність (або мобільність, імпровізаційність);
- ✓ стабільність (в контексті існування інваріантів);
- ✓ динамічність (розгортання художнього змісту), які забезпечують художню організацію (структуру) творів мистецтва.

Творчий процес виконавців-аматорів, який розкривається імпровізаційним стилем, відтворює основні характеристики народних традицій, а саме: спонтанність, колективність, усна передача виконавської майстерності, комунікативність, спадкоємність. На етапі вивчення механізмів творчості, школярі опанують навичками народного та професійного виконавства, якісну специфіку, властиву аматорському та академічному мистецтву, і реалізують набуті вміння в навчальній діяльності.

На основі музикознавчого аналізу формування полікультурної компетентності та світоглядної культури школярів в освітніх закладах України можемо свідчити про значну роль національних традицій, які виступають культурно-історичним, духовним, естетичним,

аксіологічним, пізнавальним та соціальним підґрунтям та стають детермінантами формування досліджуваного феномену у суб'єкті навчального процесу шляхом виховання моральних якостей, соціальної позиції та творчих здібностей.

Культурологічний контекст процесу формування полікультурної компетентності та світоглядної культури школярів представлено в дослідженні Ю. Косенко. За висловом автора, культура є сукупністю всього етнічного, духовного, морального та естетичного в процесі розвитку особистості (Косенко, 2008), характерними ознаками якої виступає національний компонент, етнічна приналежність, категорія народності, походження та витоки мови, історії, народознавства, фольклору та етнографії (Там само). Ю. Косенко справедливо зазначає, що особливістю полікультурного навчання є багатовекторність його змісту, що уможливорює пошуковий процес полікультурного сенсу в системі шкільної освіти (Там само). Полікультурне навчання в сучасних освітніх умовах стає важливим вектором досліджень у галузі педагогічної науки, для якої відповідне посилення етнізації змісту виховання, ролі полікультурного чинника та концептуальних положень народної педагогіки, а також визначення етнодидактичного аспекту (Там само). Ми поділяємо основні наукові позиції автора, адже в процесі інтернаціоналізації освітнього простору, пріоритетним завданням мистецької педагогіки має стати етнокультурний аспект навчання учнів, представники якої мають чітко усвідомлювати попередні умови виховання, соціальні та ментальні особливості розвитку з метою запровадження ефективних педагогічних технологій для удосконалення знань.

До питань полікультурного виховання молоді звертались О. Березюк, Т. Іванова, Ю. Косенко, А. Куліш, Н. Лисенко, І. Ляшенко, С. Сисоєва, О. Ткаченко, О. Устименко-Косоріч, А. Черноіваненко, в роботах яких розкрито педагогічний, музикознавчий, психолого-педагогічний, культурологічний аспекти означеного процесу. Однак, робіт, присвячених поглибленому вивченню означеного феномену обмаль, що й зумовило науковий вектор роботи.

Ю. Косенко, запроваджуючи етнопедагогічний підхід розкриває структуру досліджуваного явища. За висловом автора, означений феномен має складну структуру та механізм, який вимагає тривалого часу (Косенко, 2008). Процес набуття полікультурної компетентності особистості Ю. Косенко характеризує в контексті накопичення об'єктивних індивідом знань та переконань про етнічну культуру, етнографії та

історії рідного міста, духовних та естетичних цінностей і національних особливостей суспільства (Там само). Ми погоджуємося з автором про те, що без розуміння історичних, естетичних, народно-побутових, сакральних та духовних характеристик власного народу фактично не можливо реалізовувати художньо-образний зміст творів мистецтва, які перш за все, розкривають національний характер певного етносу.

3. Карпенко акцентує увагу на особливому значенні полікультурної компетентності в контексті розвитку комунікативних відносин у суспільстві, які переважно відтворюються в процесі діяльності індивіда та містять спектр різноманітних етнічних ознак (Карпенко, 1998). Автор зауважує, що кожна нація має специфічний витвір етнокультурних тенденцій та унікальне уявлення про неї (Там само). Дійсно, не можемо не приєднатись до наукових поглядів автора, адже кожний твір мистецтва є взірцем ментальних характеристик кожної нації, які заслуговують на ґрунтовні дослідження та науковий аналіз стилістичних тенденцій та мовно-логічних побудов. Доцільність таких робіт посилюється особливим інтересом до особистих витоків індивіда, його походженням, традиціями певного народу, духовною складовою, а також викликами сучасного суспільства.

Цієї ж думки дотримується й Л. Гаврилова та справедливо зазначає, що полікультурна компетентність особистості уможлиблює впевнено крокувати по світу, формувати власну поведінку, особисте ставлення до певних явищ та водночас, відчувати її межі, а саме, кінець та початок певної культури (Гаврілова, 2017). Адаптуючи позицію автора на процес формування досліджуваного явища стає зрозумілим, що без поглиблених знань про історичні факти розвитку країни, етнічні та традиційні канони практично не можливо визначити мету обраної діяльності та особисту місію у процесі її виконання.

Л. Гаврилова пропонує розглядати полікультурну компетентність у єдності таких складових, а саме:

✓ матеріальна галузь культури (фольклор в архітектурі, народні вбрання та напрямки народного мистецтва);

✓ духовна галузь культури (мова, література, усна практика, народне музикування);

✓ ментальна галузь культури (етнопсихологічні риси етносу, національний характер) (Гаврілова, 2017).

Водночас автор виділяє систему функцій в межах полікультурної компетентності, серед них: комунікативна, пізнавальна, науково-

символічна, відтворювальна (Там само). Однак, запропонована класифікація функцій, на наш погляд, є неповною, до якої слід додати такі функції: естетичну, духовну, ціннісну, трансляційну, етичну, патріотичну, виховну, культуротворчу, організаційну та ін.

Спираючись на запропоновану класифікацію О. Березюк щодо полікультурної компетентності музичне мистецтво відносимо до матеріальної галузі культури, яка передбачає практичну складову, а саме, створюється та реалізується індивідом – фахівцем, який володіє певним професійним досвідом. Тобто означене явище в контексті навчання школярів існує не поза них, а в самих них, та розкривається в їх здатності розуміти та сприймати суспільне оточення.

З. Карпенко під час вивчення полікультурної компетентності акцентує увагу на характерних ознаках означеного явища, та зазначає, що унікальність певного етносу складають система обрядів, традицій, колективна пам'ять, які стають індикаторами між поколіннями полікультурної інформації (Карпенко, 1998). В дослідженнях науковців знаходимо спроби виявлення зв'язків між традиціями та народними надбаннями культури та життєвими умовами суспільства на прикладі мови, звичаїв, зразків мистецтва. Зрозуміло, що традиційні канони певного народу не тільки стають регулятором інформації, а й мірою етнічних запозичень.

Л. Гаврилова вважає неприпустимим переважання запозичених компонентів, які не сприймаються як свої, національні (Гаврилова, 2017). У цьому сенсі національна культура є надбанням певного етносу, в якій полікультурна компетентність виконує визначальну функцію, стає дієвим механізмом, який забезпечує збереження та трансляцію етнічних ознак в різних умовах, сприяє створенню певних шаблонів-зразків поведінки як показник багатовікового досвіду народу, що поширюються на різні сфери діяльності, зокрема, галузі музичного мистецтва.

У цьому сенсі констатуємо, що в межах національної культури постійно регенеруються та трансформуються зразки світової культури, набувають певних змін запозичені цінності та уподобання. Результатом означених еволюційних процесів є збагачення світової культури, генератором яких стає етнокультура, що виступає невичерпним джерелом національних надбань етносів. Етнокультура, як галузь гуманітарних наук, передбачає вивчення етнічних ознак суспільств-націй, побутової та традиційної сфер, яка невід'ємна від

народнопоетичної творчості (фольклору), адже саме народна творчість є показником сталої традиції, сфери системних та безмежних змін. Саме тому національну культуру ми розуміємо як показник усвідомлення особистої приналежності кожного громадянина до певної держави, національної гідності, відповідальності перед власним народом, здатності рішуче відстоювати громадські позиції.

Залучення школярів до ціннісної складової культури українського суспільства спрямоване на формування полікультурної компетентності та світоглядної культури, що уможлиблює синтезування закономірностей більшості гуманітарних наук в єдину навчально-виховну систему.

Особливу увагу в багатьох дослідженнях вчені приділяють категорії духовності, адже вона складає основу будь-якої культури, світової та етнічної, системи навчання, що зумовлено невід'ємним зв'язком з великим діапазоном поглядів, уподобань, ерудицією та інтелектуальним розвитком особистості. До технологічних прийомів формування полікультурної компетентності у школярів в умовах шкільної світи О. Березюк відносить систему взаємообумовлених компонентів, які складають певну цілісність та об'єднані однією метою, завданнями, мотивацією на послідовне становлення зростання особистості на гносеологічному, операційному, проєктивному та етнокультурному рівнях.

До показників рівня сформованості творчої особистості З. Карпенко відносить «полікультурну вихованість, високий рівень полікультурної компетентності» (Карпенко, 1998), яка забезпечується в процесі вивчення циклу гуманітарних дисциплін у процесі навчання. Зміст навчального забезпечення з підготовки школярів має бути спрямований на поглиблене вивчення національної культури, етнології, фольклору, мови та історії країни, в якій особистість перебуває у період навчання шляхом реалізації ефективних педагогічних технологій, які сприятимуть якісному засвоєнню циклу означених дисциплін. Саме поглиблене етнокультурне виховання школярів має сформувати ерудовану інтелектуально розвинену особистість, яка здатна усвідомлювати цінності та зразки української культури, використовувати та запроваджувати накопичений етнокультурний досвід у подальшій професійній діяльності. Саме етнокультурна компетентність особистості та світоглядна орієнтованість спрямовує її до усвідомлення зразків і цінностей національної культури, історичного походження мистецької

скарбниці, соціальних тенденцій держави, в якій живе й виховується, власної приналежності до національної спадщини.

Нам імponує думка Л. Гаврилової, яка справедливо зазначає, що внутрішній стан особистості забезпечує глибину її сприйняття життєвих явищ, а саме: традиції, звичаї, види мистецтва, ментальні особливості суспільства-нації, на основі яких виформовує особисте ставлення до соціокультурних тенденцій розвитку країни (Гаврилова, 2017). Головними інструментами означеного процесу стають етнопедагогічні основи, які стають підґрунтям для реалізації мети формування етнокультурної компетентності школярів, серед них: вивчення мови та літератури, фольклор, звичаї та традиції, ментальні характеристики певного етносу, родинні особливості, релігія, ігри та обряди, усвідомлення народного календаря, свята, танці, національні символи, костюми, знання про народні музичні інструменти. Знання про мову дають можливість особистості мислити, висловлювати та розуміти. Вивчення історичних подій та засвоєння фактів уможливають усвідомлювати витoki різних соціокультурних процесів минулого та сучасності, створювати на засвоєних традиціях власні зразки культури і мистецтва, які стають взірцем певної епохи.

Безумовно, для школярів, які навчаються в умовах іншої національної традиції, освіти та соціокультурного розвитку, накопичений досвід та знання про ментальні характеристики дають можливість порівнювати етнокультурні тенденції двох країн, запроваджувати запозичені зразки музичного мистецтва в культуру власної країни, збільшувати інтелектуальний та творчий ресурс шляхом засвоєння та реалізації синтезованих знань, отриманих на основі співставлення та аналізу мистецьких тенденцій, різних інтерпретацій та поглядів про зміст культурних явищ, їх витоків та локальний розвиток в культурі певної нації. Тому, знання гуманітарного циклу для учнів з інших країн є безмежною скарбницею для пізнання, вивчення, засвоєння, співставлення та реалізації отриманих знань в процесі розвитку культури власної країни.

Висновки. Отже, запропонована кваліфікація формування полікультурної компетентності та світоглядної культури школярів людини висвітлює основні процеси її розвитку в контексті підвищення особистісного та професійного потенціалу. Але, вважаємо, що до запропонованої класифікації слід додати етап від вісімнадцяти років – продовж життя, адже в зазначений час освічена особистість свідомо

використовує етнознання у власну професійну діяльність, стає носієм народних традицій, та на їх основі створює нові зразки національної культури. Безумовно, стильові відмінності у мистецтві, які зумовлені естетичним попитом сучасного суспільства, що стрімко змінюється та складає символ певної епохи, історію для наступних поколінь. Саме сукупність набутих знань виховує гуманну, духовну та патріотичну особистість, яка невід'ємна від культурних надбань певної нації.

Перспективи подальших наукових розвідок. Вивчення музичного фольклору школярами в умовах основної та музичної освіти уможлиблює подальше розв'язання багатьох найважливіших завдань формування етнокультурної компетентності, а саме: визначити пріоритетність використання у якості дидактичного матеріалу музичних творів народного походження; впровадження пісенних та танцювальних вправ різних національних традицій; використання усної практики під час закріплення виконавської техніки на аудиторних заняттях. Отже, сутність формування полікультурної компетентності та світоглядної культури школярів полягає у всебічному засвоєнні комплексу традицій музичного виховання своєї нації та інших етносів, у обізнаності власної приналежності до певної національної культури, трансмісії та її представлення у полікультурному середовищі.

ЛІТЕРАТУРА

- Ле Ван, Тоан (1998). *Жанр Куанхо: традиції та сучасність* (автореф. дис... канд. мист.: 17,00.03). Київ. (Le Van, Toan (1998). *Genre Cuanho: tradition and modernity* (DSc thesis abstract). Kyiv.
- Гаврілова, Л. Г. (2017). Специфіка розроблення дистанційних курсів з музично-історичних дисциплін. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 58 (2), 26–37. З. (Gavrilova, L. G. (2017). *The specifics of the development of distance courses in music-historical disciplines. Information technologies and teaching aids*, 58 (2), 26–37).
- Карпенко, З. С. (1998). Аксіопсихологія особистості. Київ: ТОВ «Міжнародна фінансова агенція». (Karpenko, Z. S. (1998). *Axiopsychology of personality*. Kyiv: LLC "International Financial Agency").
- Косенко, Ю. (2008). Етнопедагогічний підхід до професійної підготовки майбутніх педагогів дошкільних навчальних закладів. *Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка, XIX–XX*, 67–74. (Kosenko, Yu. (2008). *Ethno-pedagogical approach to professional training of future teachers of preschool educational institutions. Bulletin of the Carpathian University. Pedagogy, XIX–XX*, 67–74).
- Суббота О. В. (2001). Особливості моторно-інтонаційної природи музики. *Музичне мистецтво і культура. Науковий вісник Одеської державної консерваторії ім. А. В. Нежданової*, 2, 14-151. (Subbota O. V. (2001). *Peculiarities of the motor-intonational nature of music. Musical art and culture. Scientific Bulletin of the Odesa State Conservatory named after A. V. Nezhdanova*, 2, 14-151).

SUMMARY

Ustymenko-Kosorich Olena. Formation of multicultural competences and worldview culture of schoolchildren in the educational environment primary and music schools.

On the basis of the analysis of the source base of the research, the state of development of the problem of the formation of polycultural competence and visual culture of schoolchildren in primary and music schools of Ukraine was established. It is substantiated that the scientists did not turn to the development of the method of formation of the studied phenomenon, and the existing articles and monographs highlight only the local aspect of the multicultural training of the personality. A significant number of scientific works are devoted to various aspects of the professional training of future specialists, and there are few studies in which methodological support for the formation of multicultural competence is analyzed, which determined the choice of the research topic. The need to develop an effective methodology for the formation of multicultural competence of schoolchildren as a mandatory component of their intellectual growth has been proven, the basis of which should include educational disciplines in musical genres and forms, developmental courses devoted to the development of emotionality, artistry, stagecraft, etc.

A complex of methodological approaches (stylistic, ethnopsychological, ethnopedagogical, cultural, hermeneutic, acmeological, and axiological) is defined, based on which the content of key concepts is summarized. It is proved that the definition of the key concept "multicultural competence" in the artistic and pedagogical conceptual base does not exist, which led to offer its author's interpretation. Multicultural competence is a unique ability of an individual that reveals mental belonging, as well as artistic, aesthetic and spiritual erudition in the forms of cognitive and cultural activity.

The study of musical folklore by schoolchildren in the conditions of basic and musical education enables the further resolution of many of the most important tasks of the formation of ethno-cultural competence, namely: to determine the priority of using musical works of folk origin as didactic material; implementation of song and dance exercises of various national traditions; use of oral practice during consolidation of performing techniques in classroom classes. Therefore, the essence of the formation of multicultural competence and worldview culture of schoolchildren lies in the comprehensive assimilation of the complex of musical education traditions of one's nation and other ethnic groups, in the awareness of one's belonging to a certain national culture, its transmission and presentation in a multicultural environment.

Key words: *multicultural competence, worldview culture, means of musical art, basic school, music school, schoolchildren, formation, educational environment, educational and educational environment.*